

Дідич Михайло Корженевський

Збираючи в минулі роки матеріали про одного з найбільших на Березнівщині землевласників пана Михайла Малинського не зміг виявити його походження і часу появи у нашому краї. Лише недавно у фондах Острозького Державного історико-культурного заповідника знайшов писемні джерела, які частково заповнили цю прогалину. Це книжка Юзефа Власта "Оповідання гісторичне з дзею в околиці Случи і ей допливув", що видана польською мовою в Кракові у 1897 р.

В ній описана історія міст і сіл, які розташовані в басейні річки Случ.

В своїх попередніх матеріалах я тільки згадував попередника пана Малинського дідича Михайла Леонтійовича Корженевського, який вартий того, щоб про нього розповісти більше. Але і ця інформація буде неповною.

З початку XIX століття Михайло Корженевський, який належав до відомого на Волині роду, володів містечком Березне, селами Сільце, Теклівка, Поляни, мав багато орної землі, лук і великий масив лісу. Михайло був одружений з дівчиною з роду Малинських, дітей не мав. Титулував себе генералом, хоча в дійсності мав цивільний чин статського радника. Це чин 5-го розряду, який відповідав військовому чину бригадира, на той час відміненому; це було проміжне звання між полковником і генерал-майором. До статських радників, бригадирів зверталися не "ваше високоблагородіє", як до полковників, і не "ваше превосходительство", як до генералів, а "ваше високородіє". Постійно мешкав у Кодні під Житомиром у прекрасному палаці, який стояв

біля Бердичівського тракту. В Березному серед тінистого парку мав більш скромний будинок.

Метою життя Михайла Корженевського був прийом і щедра пригощання житомирських урядовців, кожному вручав подарунки, пригощав тютюном. За ці щедроті гості титулували Корженевського превосходительством або ексцелленцією. Старий дідич Михайло був найщасливішим тоді, коли приймав у себе губернатора Волині. Для прийому гостей держав численну прислугу, придворних музикантів і відмінних кухарів.

Прохачів у цього добродушного дивака чимало. Через свій гонор він не відмовляв нікому. Маючи великі багатства, Михайло Корженевський не відзначався високим інтелектом, але ревно дбав про свою близьку і далеку рідню. Після його смерті родини Ледуховських, Глембичьких і Малинських сильно розбагатіли. Коднинський маєток дістався Аполоніві Ледуховському, Черняхівський удержали Глембичькі. Цей маєток знахо-

дився за Житомиром по дорозі до Овруча. Пані Аделя Ледуховська (дівоче прізвище Малинська) за гроші, дані щедрою рукою дядька М. Корженевського, в 50-х роках 19 століття, купила великий Волочеський маєток у графині Юзефіні Шембек. Племінник Корженевського Михайло Малинський, маршалок (предводитель дворянства) дубенський, після смерті дядька успадкував березнівські володіння. Залишивши близько 1860-го року посаду маршалка, М. Малинський одружується з дочкою віце-губернатора Марією Врангель. Це був її другий шлюб. Перший раз вона була замужем за Болеславом Ходкевичем, який рано залишив її вдовою. Подружжя Малинських після одержання спадщини переїхало в Березне і поселилося в дядьковому будинку.

Роки панування дідича Михайла Корженевського на Березнівщині не пройшли безслідно. В містечку і селах, якими він володів, священників наділяв орною землею, а в деяких селах побудував власним коштом церкви. Так, у Полянах у 1842 році була зведена дерев'яна церква святого Михайла. Пізніше, у 1884 році новий власник села Михайло Малинський побудував причтові будинки і господарські споруди, інколи безкоштовно давав для їх опалення дрова.

Кам'яна церква святого Миколая була побудована в Березному у 1845 році. Пожертва на землю приходові була дана ще у 1822 році. На основі цієї пожертви причет мав право на вільну рубку лісу на паливо і для будівництва. Пізніше цей привілей був відмінений Михайлом Малинським.

Церква Різдва Пресвятої Богородиці і дзвіниця були побудовані у Сільці у 1848 році із каменю. В той час священником в селі був Йосип Червінський. Перед ним 50 років в Сільці правив службу Климент Бродович (1797-1847 рр.). У 1882 році церква була обновлена і 28 листопада (за старим стилем) того ж року освячена. Будинки і господарські споруди для священника і псаломщика були побудовані на кошти Михайла Малинського. Проскурниця жила в поміщицькому будинку. На жаль, ця церква не збереглася до наших днів. В роки Другої світової війни в її купол попав снаряд і вона частково була зруйнована. Після війни церкву не відремонтували, а розібрали.

Як бачимо з вищеописаного, дідич Михайло Корженевський дбав про духовність своїх підлеглих. Хотілося б, щоб парафіяни згаданих храмів не забули ініціатора їх будівництва.

Олександр РОМАНЧУК.